

konference

MEZINÁRODNÍ KONFERENCE ECNP

Barcelona 6.–10. 10. 2023

Na počátku října proběhl v Barceloně již 36. ročník kongresu ECNP (European College of Neuropsychopharmacology). Tato konference je velmi oblíbená, letos se jí zúčastnilo několik set odborníků z celého světa a stejně tak byli hojně zastoupeni psychiatři z naší země. Program konference byl nabitý a přednáškové sály byly plné, přestože je konferenční centrum umístěno u pobřeží Středozemního moře a příjemné počasí vyzývalo k toulkám po podzimním městě. Konference byla jako vždy dobře organizovaná, v hlavním sále měli účastníci možnost zhlédnout postery a diskutovat s jejich autory. Je důležité zmínit, že Česká republika a Slovenská republika byly aktivně zastoupeny celkem 10 postery. Přednáškové sály byly ve vyšším patře. Bohužel někdy zájem účastníků jejich kapacitu převyšoval, ale většinou si zájemci mohli přednášky poslechnout. Navíc od nedávné pandemie covidu mohli registrovaní účastníci zhlédnout některé přednášky online i po ukončení konference na webové stránce ECNP.

Program byl dobře uspořádaný, zahrnoval 22 přihlášených symposií, která byla vybrána různorodě. Každý den byla jedna nebo dvě plenární přednášky a účastníci měli možnost navštívit edukativní workshopy a diskusní tematicky zaměřená fóra. Přídatně probíhala také symposia sponzorovaná farmaceutickými firmami.

Výborně hodnotím plenární přednášku (From stem cells to assembloids and toward building human circuits in living systems to study disease) profesora rumunského původu Sergiu Pasca, ve které prezentoval unikátní výzkum prováděný jeho skupinou na Stanfordově univerzitě v USA. Informoval poutavým způsobem o pěstování neurálních organoidů in vitro a o možnostech jejich maturace a ovlivňování funkce v in vivo (zatím myších) modelech. Neurální organoidy nerostou dostatečně in vitro, ale při jejich transplantaci do somatosenzorického kortexu novorozenejších myší dozrávaly a integrovaly se do senzorických okruhů a okruhů spojených s motivací (pro zájemce Pasca S et al., Nature, 2022 nebo je celá přednáška veřejně i na YouTube).

Nyní se pokusím shrnující formou sdělit některé informace z přednášek prezentovaných v rámci symposií.

Jedno téma se věnovalo provázanosti imunitního a nervového systému. Je prokázán vliv jídelního režimu, obezity a hladin krevních lipidů na rozvoj periferní zánětlivé reakce, v jejímž důsledku dochází ke zvýšené neuropsychiatrické vulnerabilitě zejména k rozvoji deprese. Byly prezentovány pozitivní studie (ač malé) týkající se přídatného podávání protizánětlivé terapie (celecoxib, nesteroidní protizánětlivý inhibitor cyklooxygenázy 2) v léčbě deprese. Zajímavé byly také výsledky z Nizozemska, které vyzdvihovaly důležitost zdravého životního stylu. Studie sledovala na vzorku 150 nemocných s lehčími úzkostně depresivními obtížemi zlepšování jejich stavu po dobu 16 týdnů při podávání antidepresiv ve srovnání s během několikrát týdně. Výsledný antidepresivní efekt byl obdobný, a navíc ti, kdo běhali, měli lepší hodnoty tělesné.

Symposium pořádané pracovní skupinou studie ENIGMA (což je probíhající mezinárodní studie, která mapuje efekt farmak u bipolární poruchy) předkládalo mezinárodní výsledky neurovizuálních metod u souboru pacientů s bipolární poruchou. Porovnávaly se například MRI scany pacientů z 31 zemí, kteří nebyli medikováni nebo užívali různé druhy medikace. Pacienti s bipolární poruchou měli menší subkortikální objem a zdálo se, že léčba lithiem vedla k normalizaci hipokampanálního objemu a struktury organizace bílé hmoty.

Symposium týkající se schizofrenie a bipolární poruchy se zabývalo významnými překryvy v symptomatologii i dalších nálezech (zobrazovací metody, rizikové faktory, genetika, kognitivní testy). Zdá se, schizofrenie a zejména bipolární porucha s psychotickými příznaky jsou v mnoha ohledech podobné.

Další symposium se věnovalo významu endokanabinoidního systému a jeho vlivu na rozvoj úzkosti. Ukazuje se na myších modelech, že deplece endogenního kanabinoidního ligandu 2-arachidonoylglycerolu (2-AG) je spojená s vyšší mírou úzkostného chování v návaznosti na nějaký stres. Tato změna v endokanabinoidním systému by mohla odrážet riziko pro rozvoj onemocnění spojených se stresem nebo traumatem a farmakologická

augmentace 2-AG by mohla mít terapeutický potenciál v léčbě onemocnění spojených se stresem (např. PTSD).

Symposium týkající se nových léků zmiňovalo účinnost léčby variniklinem (částečný agonista nACh nikotinových receptorů) v kombinaci s bupropionem v léčbě závislosti na alkoholu. Dále byla prezentována studie potvrzující superioritu nazálního esketaminu ve srovnání s quetiapinem v léčbě rezistentní deprese. Zdá se také, na základě prvních zaslepených studií, že DMT fumarát (krátkodobě působící psychedelikum – 30 min vs 6–8 h psylocybin) je účinný a dobře snášený v léčbě rezistentní deprese.

Další symposium diskutovalo možný vliv hormonální antikoncepce na rozvoj deprese. Prezentující vyzdvihovali nejednotný design studií. Na základě dosavadních výsledků to vypadá tak, že hormonální antikoncepce sice může způsobovat u malé části uživatelů snížení nálady a zvýšení úzkosti, ale pravděpodobně jde spíše o ženy, které měly predispozici k těmto problémům osobnostně nebo měly historii psychiatrických obtíží. Naopak byl zmíněn popisovaný benefit užívání kontraceptiv obsahující progesterin na paměťové funkce.

Symposium věnované tématu preklinických i klinických účinků psychedelik v léčbě duševních stavů zdůrazňovalo důležitost settingu a význam asistované psychoterapie. Zabývalo se otázkou délky terapie v účinné léčbě. Na myších modelech bylo potvrzeno, že ketamin a jeho varianty mohou mít modulativní efekt na mikroglii a podporovat synaptickou plasticitu a produkovat antidepresivní efekt. Léčebné strategie zaměřené na mikroglii by mohly představovat budoucnost ve vývoji nových antidepresiv.

Poslední symposium, které bych chtěla zmínit, potvrzovalo významný vliv kanabinoidů na rozvoj psychózy. Prof. Mary Cannon z UK prezentovala souhrn epidemiologických, experimentálních a genetických důkazů, které při přísné metodologii opět jasně prokázaly, že je přítomen kauzální vztah mezi užíváním kanabinoidů a psychózou. Apelovala tedy na to, že kanabinoidy nejsou drogami bez rizika.

Konference ECNP přispívá k získávání nových poznatků a povědomí o tom, kam směřuje léčba duševních nemocí nebo neurovědní výzkum. Příští rok jsou všichni zváni k účasti (doufejme aktivní) na 37. ročníku ECNP v Miláně.

doc. MUDr. Lucie Kališová, Ph.D.

Psychiatrická klinika 1. LF UK a VFN v Praze

lucie.kalisova@vfn.cz

KONFERENCE O MULTIDISCIPLINÁRNÍ PÉČI U DUŠEVNĚ NEMOCNÝCH DĚTÍ A DOSPÍVAJÍCÍCH

Praha 19.–20. 10. 2023

V říjnu se v pražském hotelu Grandium uskutečnila konference pro odbornou veřejnost, spolupracující lékařské a nelékařské profese, školství a sociální péči na téma „Multidisciplinární péče u duševně nemocných dětí a dospívajících“. Problematika duševních poruch v populaci mladistvých nemocných je vysoce aktuální s ohledem na jejich stoupající prevalenci a zároveň nedostatečnost potřebných služeb, ale také pro nutnost hledat systémové změny tak, aby byly pokryty potřeby klientů odpovídající jejich zdravotnímu stavu. O aktuálnosti tématu svědčí i nedávno proběhlá tisková konference (5. 10. 2023) na Psychiatrické klinice VFN v Praze, které se účastnili ministr zdravotnictví ČR prof. MUDr. Vlastimil Válek, CSc., MBA, EBIR, ředitel VFN v Praze prof. MUDr. David Feltl, Ph.D., MBA, a děkan 1. LF UK Praha prof. MUDr. Martin Vokurka, CSc.

Konference „Multidisciplinární péče u duševně nemocných dětí a dospívajících“ představovala jeden z hodnotných výstupů projektu „Edukačně terapeutické centrum VFN Praha“, který je financován z Fondů EHP 2014–2021. Zúčastnilo se jí prezenčně 140 osob a 40 se připojilo online. Mezi účastníky byli dětské lékaři, psychiatři, pedopsychiatři, psychologové, sociální pracovníci a další terapeuti pomáhajících profesí. Organizátorem a zároveň koordinátorem konference byl realizační tým z Psychiatrické kliniky VFN v Praze v čele s vrchní sestrou Bc. Zuzanou Fišarovou a kolegyňmi z oddělení evropských grantů Ing. Martinou Beranovou a Ing. Jitkou Kolínovou. Předsedajícími a zároveň moderátory konference byli MUDr. Eva Kitzlerová, Ph.D., (primárka zmíněné kliniky) a doc. MUDr. Martin Anders, Ph.D., (přednosta). Odborným garantem akce a moderátorem diskuse byl klinický psycholog zabývající